

Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliliği

Domestic Violence Coping Self Efficacy of Women Who Were Victimized by Domestic Violence

Orkide AKPINAR¹

Öz: Bu araştırma, stresle başa çıkma tarzları (kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım, sosyal destek arama yaklaşımı) ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) belirtileri düzeyi değişkenlerinin aile içi şiddete maruz kalan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği düzeylerini yordama gücünü ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Örneklem grubu, çeşitli kurumlara aile içi şiddet nedeniyle başvurmuş olan 328 kadından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliliği Ölçeği, Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği, Olayların Etkisi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Stresle başa çıkma tarzları alt boyutları ve TSSB belirtileri düzeyinin aile içi şiddete maruz kalan kadınların başa çıkma özyeterliliğini yordama gücünü ortaya koymak amacıyla, örneklem grubunun puanları aşamalı çoklu regresyon analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın bulguları incelendiğinde; Aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliğinin anlamlı yordayıcılarının sırasıyla, kendine güvenli yaklaşım, TSSB belirtileri düzeyi ve iyimser yaklaşım, değişkenlerinin olduğu bulunmuştur. Ancak, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım ve sosyal destek arama değişkenlerinin aile içi şiddete maruz kalan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliğinin anlamlı yordayıcıları olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: kadına yönelik aile içi şiddet, aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği, stresle başa çıkma tarzları, travma sonrası stres bozukluğu belirtileri düzeyi

Abstract: This study was carried out to predict the levels of domestic violence coping self-efficacy by the ways of coping (self confident approach, optimistic approach, helpless approach, subserviant approach, social support seeking approach) and the level of post traumatic stress disorder symptoms (PTSD) in women who were victimized by domestic violence. The sample research consists of 328 women who applied to various organizations due to being prone to domestic violence. Domestic Violence Coping Self-Efficacy Scale, Ways of Coping Inventory, Impact of Events Scale and Personal Information Form were used as data collection instruments in this study. In order to predict the levels of the domestic violence coping self efficacy by subscales of the ways of coping and PTSD level, sample group's scores were put through the Stepwise Multiple Regression Analysis. When the findings of the research are examined; The significant predictors of domestic violence coping self efficacy are respectively; self-confident approach, PTSD level and optimistic approach. However, helpless approach, sub-serviant approach and social support approach variables are not significant predictors of domestic violence coping self efficacy for women who exposed to domestic violence.

Keywords: domestic violence against women, domestic violence coping self-efficacy, ways of coping, post traumatic stress disorder symptoms level

Ailede kadına yönelik şiddet, eşlerin evli olup olmadıklarına bakılmaksızın devam eden bir ilişkide ortaya çıkan bir şiddet türüdür (Uysal, 2006). Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Engellenmesi Bildirgesi'nde kadına yönelik aile içi şiddet, "ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel ya da psikolojik olarak acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete

dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" şeklinde tanımlanmaktadır (Birleşmiş Milletler, 2008).

Dünya'da kadına yönelik aile içi şiddet konusunun hem siyaset alanında hem de akademik çalışmalarda kısa bir tarihinin olması oldukça dikkat çekicidir. 1960'ların sonuna kadar aile içi şiddet, çok ender

Yazar Notu: Bu çalışma, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yrd.Doç.Dr. Mine ALADAĞ danışmanlığında yapılan doktora tezinden alınmıştır.

¹ Yrd. Doç. Dr. Uşak Üniversitesi, Uşak, Eposta: orkide1605@gmail.com

yaşandığı düşünülen ve ağırlıklı olarak psikolojik sorunlar ve yoksullukla ilişkilendirilen bir olguyken, 1970'li yıllardan itibaren üzerinde yaygın olarak yayın ve araştırmalar yapılan bir konu olarak ele alınması göze çarpmaktadır. Özellikle niceliksel araştırmalarda kadına yönelik şiddet konusunun en yaygın araştırma alanını oluşturduğu gözlenmektedir (Altınay ve Arat, 2008; Ulu, 2003).

Dünya Sağlık Örgütü'nün tüm dünya nüfusunu temel alan 48 çalışmada, kadınların eşleri veya birlikte oldukları kişiler tarafından fiziksel şiddete uğrama oranını % 10-69 arasında bulmuştur (WHO, 2002). Yine Dünya Sağlık Örgütü'nün hazırladığı Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet Raporu'na göre de kadınlar arasında yaşam boyu fiziksel şiddet görme sıklığının % 6-50 arasında değiştiği saptanmış ve kadınların eşleri tarafından "yumruklanma", "tekmelenme", "yerde sürüklenme", "silahla tehdit edilme" gibi ağır şiddet şekillerinin uygulanma sıklığının ise % 4-49 arasında olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada, cinsel şiddet sıklığı ise % 6-59 arasında bulunmuştur (WHO, 2005). 10 ülkede (Bangladeş, Sırbistan, Karadağ, Brezilya, Etiyopya, Namibiya, Peru, Tayland, Tanzania Cumhuriyeti ve Samoa adaları) 24 bin kadınla yapılmış olan bu araştırmanın sonuçlarına göre, yaşam boyu en yüksek fiziksel ya da cinsel şiddete uğrama sıklığı Etiyopya'nın kırsal kesiminden (% 71), en düşük uğrama sıklığı ise Japonya'nın şehir kesiminden (% 15) elde edilmiştir (WHO, 2005). Ayrıca Babu ve Kar (2009) tarafından Doğu Hindistan'da 1718 evli kadın ve 1715 erkekle yapılan araştırmada kadınların bildirimine göre; % 16'si fiziksel, % 52'si psikolojik, % 25'i cinsel şiddete maruz kalmış ve % 56'sı bu şiddet türlerinden en az birini yaşamıştır. Buna ilaveten Yeni Delhi'de de kadınların % 43'ü evlilik yaşantılarında en az bir şiddet türünü yaşadıklarını ifade etmişlerdir (Vachher ve Sharma, 2010). Bu bulgular, kadına yönelik aile içi şiddetin tüm dünyada yaşanan bir sorun olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de ise kadına yönelik aile içi şiddet konusu üzerinde yapılan araştırmalar yaklaşık 20 yıllık bir geçmişe dayanmaktadır (Altınay ve Arat, 2008; Ekizceleroğlu ve Zeyrekli, 2007). Buna bağlı olarak, konu ile ilgili yeterli istatistiksel veri bulunmamakla birlikte, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun 1997 yılında Türkiye'yi temsil eden 2578 hanede yapmış olduğu "Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet" araştırmasında evli ya da başından evlilik geçmiş kadınların % 25.2'si, erkeklerin ise % 6.1'i eşlerinden fiziksel şiddet gördüklerini belirtmişlerdir. Aynı araştırmada kadınların sözel şiddet görme oranı % 12.3 olarak bulunmuştur (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1997). Buna ilaveten, ülke

genelinde evlenmiş kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde eşleri veya birlikte oldukları kişi (ler) tarafından % 39'unun fiziksel şiddete, % 15'inin cinsel şiddete, % 42'sinin fiziksel veya cinsel şiddete, % 44'ünün ise duygusal şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir (KSGM, 2008). Ayrıca, Altınay ve Arat'ın (2008) yaptıkları Türkiye, Doğu ve Orta Batı nüfusunu temsil eden ve 56 ilden veri toplanan araştırma bulgularına göre, Türkiye örneğinde yaşam boyu eşinden en az bir kere şiddet görenlerin oranı % 35 iken, Doğu örneğinde bu oran % 40'tır. Diğer yandan, Damka ve Kışlak (2011) tarafından yapılan araştırmada şiddet nedeniyle sığınma evine başvuran kadınların % 21'i fiziksel ve psikolojik şiddet gördüklerini; % 19'u ise fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddeti bir arada yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Aile içi şiddetin kadının fiziksel ve psikolojik sağlığı ve sosyal yaşantısı üzerinde birçok olumsuz sonuca yol açabileceği bilinmektedir (Damka, 2009; Ekizceleroğlu ve Zeyrekli, 2007; WHO, 2002; Yeniocak, 2011). Şiddetin, fiziksel etkileri somuttur ancak; kadının ruh sağlığını ilgilendiren ve gözle görülmeyen sonuçları da olduğu bilinmektedir (Yanikerem, Kavlak ve Sevil, 2007). Şiddete maruz kalan kadınlarda, depresyon, yüksek düzeyde kaygı, intihar düşünceleri, psikosomatik hastalıklar ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) sıklıkla görülebilmektedir (Cieslak, Benight ve Caden, 2008; Clements, Sabourin ve Spiby, 2004; Damka, 2009; Dişçigil, 2003; Humpreys, Lee, Neylan ve Marmar, 2001; Korkut-Owen ve Owen, 2008; Perez ve Castano, 2005; Tortamış, 2009; Yeniocak, 2011). Bununla birlikte bazı kadınlarda bu belirtilerin görülmemesi dikkat çekicidir (Waldrop ve Resick, 2004).

Bireyin stres karşısında kullandığı başa çıkma tarzları TSSB belirtilerinin ortaya çıkıp çıkmayacağına önemli bir belirleyicisidir (Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham, 2004; Calvete, Estevez ve Corral, 2007; Foa, Cascardi, Zoellner ve Feeny, 2000; Waldrop ve Resick, 2004). Başka bir deyişle, stres verici ortamın gerektirdiklerini yapabilme becerisine ilişkin bireyin kendisiyle ilgili algısı, bu durumla başa çıkabilmenin en önemli ögesi olarak ele alınmaktadır ve bu ögenin başa çıkma özyeterliliği kavramı ile iç içe geçmiştir (Benight ve Bandura, 2004; Hulberti ve Morison, 2006). Bu kavramın, stresle başa çıkma konusunda önemli bir kişisel kaynak olduğu dikkati çekmektedir.

Başta çıkma özyeterliliği, kişinin tehdit edici ortam veya durum karşısında etkili tepkileri verebileceğine dair kendisiyle ilgili özinancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1993; Bandura, 1997; Benight ve Harper, 2002; Benight ve Bandura, 2004; Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham,

2004; Johnson ve Benight, 2003; Özer ve Bandura, 1990). Başa çıkma özyeterliği yüksek olan bireyler karşılaştıkları stres verici durumlar karşısında daha etkili başa çıkma tarzlarını seçerler (Benight ve Harper, 2002; Benight ve Bandura, 2004; Benight, Ironson ve Durham, 2004; Cieslak, Benight ve Caden, 2008; Dahlbeck ve Lightsey, 2008; Singh ve Bussey, 2009; Sümer, Karancı, Berument ve Güneş, 2005). Bu etkili başa çıkma tarzlarından biri olan kendine güvenli yaklaşım, stres verici olay ya da durumlar karşısında bireyin bu durumla ya da olayla etkili bir şekilde başa çıkabilmek için özgüveninin yüksek olduğu ve planlı bir yol izleyerek problemle başa çıkabilme tutumu olarak tanımlanmaktadır (Şahin ve Durak, 1995). Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham'a (2004) göre maruz kaldıkları şiddet sonucu yaşadıkları stres karşısında kendine güveni yüksek olan ve aktif başa çıkma yollarını kullanan kadınların başa çıkma özyeterlik düzeyleri de yüksektir.

Stresle başa çıkma tarzlarından biri olan "iyimser yaklaşım" ise stres verici olay ya da olaylardan olumlu bir şeyler çıkartma, bu olay ya da durumlarla başa çıkabileceğine inanma olarak tanımlanmaktadır (Şahin ve Durak, 1995). Yapılan araştırmalar, iyimser doğaya sahip olan bireylerin bu özelliklerinin, stresle daha etkili bir biçimde başa çıkmalarına yardımcı olabileceğini göstermektedir (Türküm, 1999). Scheiner ve Cerver'e (1992) göre özellikle, iyimserlik özellikleri ile etkili başa çıkma tarzlarını kullanma arasında pozitif bir ilişki vardır. Buna bağlı olarak, etkili odaklı başa çıkma tarzlarını kullanan bireylerin özyeterlik algılarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Benight ve Bandura, 2004). Bu anlamda, özyeterlik ve iyimserliğin birbiriyle ilişkili kavramlar olduğu belirtilmektedir (Benight, Ironson ve Durham, 2004; Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham, 2004; Foa, Cascardi, Zoellner ve Feeny, 2000; Hulberti ve Morrison, 2006; Karademas, 2006; Sümer, Karancı, Berument ve Güneş, 2005).

Etkili başa çıkma tarzlarından biri olan sosyal destek arama yaklaşımı ise, strese neden olan olay ya da durumla başa çıkabilmek için bireylerden yardım alma, destek arama gibi başa çıkma yollarını kapsamaktadır (Waldrop ve Resick, 2004). Freeman (2009), Hulberti ve Morison (2006), Rees ve ve Shen, (2009) tarafından yapılan araştırmalar sosyal destek arama yaklaşımı ile özyeterlik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Stresle başa çıkma tarzları konusundaki literatür incelendiğinde stresle başa çıkma da aktif/etkili başa çıkma yöntemlerinin yanı sıra pasif/etkili olmayan başa çıkma yöntemlerinin de ele alındığı dikkati çekmektedir. Bazı araştırmalarda, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım bu pasif/etkili olmayan başa

çıkma yöntemlerinin altında sınıflandırılmıştır (Gürdil, 2007; Şahin ve Durak, 1995). Bu yöntemlerden çaresiz yaklaşım, bireyin stres verici olay ya da durumla başa çıkabilmek için bir mucize beklemesi, bireysel olarak baş edemeyeceği inancı ve çaresizlik duyguları içinde olması olarak tanımlanmaktadır. Boyun eğici yaklaşım ise bireyin karşılaştığı stres vericiyi tamamen kabullenme, baş edemeyeceği inancıyla geri adım atma ve mücadeleden vazgeçme tutumlarını içermektedir (Şahin ve Durak, 1995). Yapılan bazı araştırmalar stresle başa çıkmada ağırlıklı olarak pasif/etkili olmayan yöntemleri kullanan bireylerin başa çıkma özyeterlik düzeylerinin düşük olduğunu göstermiştir (Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham, 2004; Dahlbeck ve Lightsey, 2008; Kraij, Garnefski ve Maes, 2002; Levin ve Ilgen, 2007).

Travmatik stresle başa çıkmada önemli bir içsel kaynak olduğu belirlenen başa çıkma özyeterliği konusunun Türkiye'de sadece tek bir araştırmada ele alındığı görülmüş ve bu araştırmada 1999 Marmara depremine maruz kalan bireylerin ele alındığı dikkati çekmiştir (Sümer, Karancı, Berument ve Güneş, 2005). Farklı travmatik yaşantılara maruz kalan kişilerin başa çıkma özyeterliğini ele alan araştırmaların sayısının artırılmasının literatürdeki önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Aile içi şiddetin tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de çok yaygın görülen bir travmatik yaşantı olduğu bilinmektedir (Altınay ve Arat, 2008; Damka, 2009; Ekizceleroğlu ve Zeyrekli, 2007). Buna bağlı olarak, şiddete maruz kalan kadınların başa çıkma özyeterliğine odaklanmanın bu kadınların aile içi şiddet nedeniyle yaşadıkları travmatik stresle etkili bir biçimde başa çıkmalarına katkı sağlayacak kişisel kaynaklarını ortaya çıkarmak açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Ayrıca, Türkiye'de aile içi şiddete maruz kalan kadınların stresle başa çıkma tarzları ve travma sonrası stres belirtileri düzeyinin aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliklerini yordama gücünü inceleyen ve bu üç değişkenin birlikte ele alındığı herhangi bir araştırmanın olmadığı göze çarpmaktadır.

Bu araştırmanın belirlenen amaçları doğrultusunda aşağıdaki sorulara (araştırma problemleri) cevap aranmaya çalışılmıştır.

1. Travma sonrası stres belirtileri düzeyi ve stresle başa çıkma tarzlarından

- Kendine güvenli yaklaşım,
- İyimser yaklaşım,
- Çaresiz yaklaşım,
- Boyun eğici yaklaşım

e) Sosyal destek arama yaklaşımı değişkenlerinin aile içi şiddete maruz kalan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği düzeylerini yordama gücü nedir?

Yöntem

Katılımcılar

Bu araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan amaçlı örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Bu tip örnekleme yöntemi, derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesine dayanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010)

Araştırma grubunu, Türkiye’de çeşitli illerde yer alan T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerine ve bazı belediyelere bağlı kadın konukevleri ve kadın danışma merkezlerine, İzmir ilinde yer alan iki hastanenin psikiyatri bölümüne ve yine İzmir ilinde bulunan beş ilköğretim okulunun rehberlik ve psikolojik danışma servislerine aile içi şiddet (fiziksel/cinsel, psikolojik/sözel veya ekonomik) nedeniyle başvuran ve araştırmaya gönüllü olarak katılan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 328 şiddet mağduru kadın katılmıştır. Bu kadınların % 10’u (n=34) 20 yaşından küçük, % 67’si (n=220) 20 – 40 yaş arası, % 23’ü ise (n= 74) 40 yaşından büyüktür. Katılımcıların % 45’i (n= 145) büyük şehirde, % 28’i (n=93) kasabada, % 27 si (n=90) ise köyde doğmuştur, diğer yandan grubun % 10’nun (n =32) yazması yoktur, % 49’u (n =160) ilkökul mezunu, % 23’ü (n = 76) ortaokul mezunu, % 15’i (n=49) lise mezunu ve % 3’ü (n=11) üniversite mezunudur. Ayrıca kadınların % 60’ı (n=194) fiziksel ve % 40’ı (n=134) psikolojik şiddete maruz kalmıştır.

Veri Toplama Araçları

Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliliği Ölçeği (AİŞBÖÖ): AİŞBÖÖ, şiddetle ilişkili bilişsel şemaların doğrudan ölçümünü sağlamak amacıyla Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham (Colorado Üniversitesi Psikoloji Bölümü) tarafından 2004 yılında Domestic Violence Coping Self Efficacy (DV-CSE) adıyla geliştirilmiştir. Faktör yükleri .52 ve .85 arasında değişen ölçek tek boyuttan oluşmaktadır. Ayrıca ölçeğin iç tutarlık güvenilirliği .97 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada AİŞBÖÖ’nin Türkçe’ye uyarlama ve geçerlik güvenilirlik çalışması araştırmacı tarafından yapılmıştır.

AİŞBÖÖ’nin uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması İzmir ilinde yer alan İzmir İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Kadın Konukevi, Karşıyaka Devlet Hastanesi Psikiyatri Bölümü, Alsancak Devlet Hastanesi Psikiyatri Bölümü, Gazimemur Belediyesi Kadın Danışma Merkezi, Bornova Belediyesi

Çamdibi Kadın Danışma Merkezi, İlkurşun İlköğretim Okulu Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi, İzmir Psikolojik Danışma Merkezi’ne aile içi şiddet nedeniyle başvuran ve çalışmaya gönüllü 258 kadın üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin geçerlik çalışması bağlamında, dil geçerliği, kapsam geçerliği ve yapı geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Dil geçerliği çalışması için öncelikle ilk aşamada araştırmacının kendisi, psikolojik danışma ve rehberlik alanından bir uzman ve bir İngilizce öğretmeni tarafından AİŞBÖÖ’nin üç ayrı çevirisi yapılmıştır. Bu üç ayrı çeviri birbiriyle karşılaştırılmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak AİŞBÖÖ’nin ilk hali elde edilmiştir. Daha sonra AİŞBÖÖ’nin ilk hali ve orijinal ölçek; biri sosyal psikoloji, biri klinik psikiyatri ve üçü psikolojik danışma ve rehberlik alanından olmak üzere en az doktora derecesine sahip beş öğretim elemanı tarafından tekrar incelenmiştir. Alınan görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak AİŞBÖÖ’nin dil ve kapsam geçerlik çalışması tamamlanmıştır.

Yapı geçerliği çalışması kapsamında AİŞBÖÖ’nin faktör yapısını ortaya koymak için açılımlı faktör analizi yapılmıştır. Bu analizin sonucu AİŞBÖÖ’nin orijinali ile tutarlı olarak tek boyutlu olduğunu göstermiştir. AİŞBÖÖ’nin yapı geçerliliğine ilişkin kanıt elde etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Tek boyut için tanımlanan modelin uyum değerlerine bakıldığında GFI= .98; AGFI = .98; CFI = .96 ve RMSEA = 0.065 olarak bulunmuş ve bu değerlerin iyi düzeyde gözlenmiştir. RMSEA değerine bakıldığında ise modelin anlamlı olabilmesi için bu değerlerin 0.05 veya daha düşük olması beklenir. Ancak model 0.05 ile 0.08 arasında bir değer almışsa kabul edilebilir bir uyum içerisindedir (Jöreskog ve Sörbom, 1993; Şimşek, 2007). Böylece, doğrulayıcı faktör analizi sonucu elde edilen RMSEA değerinin ise kabul edilebilir düzeyde bir uyuma işaret ettiği ifade edilebilir.

AİŞBÖÖ’nin ölçeğin güvenilirliği incelemek için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmış ve yapılan analiz sonucunda bu katsayı .94 olarak bulunmuştur. Diğer yandan yapısal güvenilirlik hesaplaması yapılmıştır. Bunun sonucunda elde edilen Mc Donald’s Omega (ω) katsayısı, doğrulayıcı faktör analizi sonuçları üzerinden hesaplanmış ve AİŞBÖÖ için .99 olarak bulunmuştur. Bu değerlerin ölçeğin iç tutarlılığına ve yapısal güvenilirliğine ilişkin yeterli kanıt sağladığı söylenebilir.

Olayların Etkisi Ölçeği (OEÖ): OEÖ, herhangi bir travma yaşayan bireylerin ölçek uygulandığı sıradaki stresini belirlemeyi hedeflemektedir. Ölçek, 1997’de Weiss ve Marmar tarafından Amerikan

Psikiyatri Birliği (1994) Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) ölçütlerine göre hazırlanmıştır. Orijinal adı Impact of Event Scale (IES) olan ölçek travmatik stres semptomlarını değerlendirmek amacıyla en çok kullanılmış olan ölçeklerden birisidir. Weiss ve Marmar (1997), travma sonrası stres bozukluğu semptom gruplarından sadece ikisini (yeniden yaşama ve kaçınma) sorgulayan orijinal IES üzerinde değişiklik yaparak tüm travma sonrası stres bozukluğu semptomlarını dahil ederek IES-R'yi oluşturmuşlardır. Ölçekte, son 7 gündeki belirtilerin şiddetinin 0-4 arası puanlandığı 22 madde bulunmaktadır. IES-R; yeniden yaşama (1., 2., 3., 6., 9., 14., 16. ve 20. maddeler); kaçınma (5., 7., 8., 11., 12., 13., 17 ve 22. maddeler); ve aşırı uyarılmışlık (4., 10., 15., 18., 19. ve 21. maddeler) olmak üzere üç alt ölçeğin birleşmesinden oluşmuştur. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Çorapçioğlu, Yargıç, Geyran ve Kocabaşoğlu tarafından 2006 yılında yapılmıştır.

OEÖ'nin geçerliği ölçeğin ölçek ve alt ölçek puanlarının CAPS (Clinician Administred Post Traumatic Stres Disorder Scale)'nın ölçek ve alt ölçek puanları ile korelasyonuna bakılarak değerlendirilmiştir. Spearman analizi ile yapılan değerlendirme sonucunda toplam puanın ($r = .70$), Yeniden Yaşama puanının ($r = .69$) ve Aşırı Uyarılmışlık puanının ($r = .63$) korelasyonlarının iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Kaçınma puanının korelasyon katsayısı, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olsa bile orta derecede bulunmuştur ($r = .49$).

OEÖ'nin güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlık analizi yapılarak Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı tüm grup için .94 bulunmuş ve bu değer orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerinin belirlendiği çalışmalarda bulunan değere (.96) çok yakın olduğu görülmüştür. Bu çalışma kapsamında ölçeğin güvenilirliği 328 kadından oluşan örneklem üzerinde sınanmış ve ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .85 olarak bulunarak iç tutarlılığın yüksek olduğu belirlenmiştir.

Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği (SBTÖ): SBTÖ, bireylerin genel ya da stres durumlarıyla başa çıkmada kullandıkları yolları belirleyebilmek amacıyla 1980 yılında Folkman ve Lazarus tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Şahin ve Durak (1995) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında yapılan faktör analizleri sonucunda bu ölçeğin, probleme yönelik aktif/pasif tarzlar ve duygulara yönelik aktif/pasif tarzlar şeklinde ikiye ayrıldığı; bunların da kendi içlerinde, kendine güvenli yaklaşım, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım, iyimser yaklaşım ve sosyal destek arama yaklaşımı olarak

beş alt gruptan oluştuğu ortaya konmuştur (Şahin ve Durak, 1995). Diğer yandan yapılan güvenilirlik analizi çalışmaları sonucunda alt ölçeklere ait güvenilirlik katsayıları; kendine güvenli yaklaşım için 0.62 ila 0.80; iyimser yaklaşım için 0.49 ila 0.68; çaresiz yaklaşım için 0.64 ila 0.73; boyun eğici yaklaşım için 0.47 ila 0.72; sosyal destek arama yaklaşımı için 0.45 ila 0.47 olarak bulunmuştur.

Bu araştırma kapsamında ölçeğin güvenilirliği 328 kadından oluşan örneklem üzerinde sınanmış ve Cronbach alfa katsayıları stresle başa çıkma tarzlarının kendine güvenli yaklaşım alt boyutu için .82; iyimser yaklaşım alt boyutu için .70; çaresiz yaklaşım alt boyutu için .62; boyun eğici yaklaşım alt boyutu için .62; sosyal destek arama yaklaşımı alt boyutu için .46 olarak bulunmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Diğer veri toplama aracı örnekleme oluşturan aile içi şiddet mağduru kadınların yaş, doğum yeri, eğitim durumları ve maruz kaldıkları şiddet türleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'dur.

Verilerin Analizi

Araştırmada stresle başa çıkma tarzları alt boyutları (kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım, sosyal destek arama yaklaşımı) ve TSSB belirtileri düzeyi değişkenleri olarak ele alınan bağımsız değişkenlerin aile içi şiddete maruz kalan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği düzeylerini yordama gücünü belirlemek amacıyla aşamalı çoklu doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular

Ölçeklerden Elde Edilen Puanlara İlişkin Betimleyici İstatistikler

Aile içi şiddete maruz kalan kadınların Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği Ölçeğinden, Olayların Etkisi Ölçeğinden (TSSB Belirtileri Düzeyi) ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 1'de verilmiştir.

İlişkisel Analizler

Aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği ölçeği, olayların etkisi ölçeği ve stresle başa çıkma tarzları ölçeği alt boyutlarına ilişkin puanlar arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği ve kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım ve sosyal destek arama yaklaşımı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki varken, aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği ve çaresiz yaklaşım ve TSSB belirtileri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo.1. *AIŞBÖÖ, OEÖ ve SBTÖ Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları*

Değişken	n	min.	max.	\bar{X}	ss
Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği	328	6	116	64.76	27.36
Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB)	328	0	84	45.22	14.04
SBTÖ- Kendine Güvenli Yaklaşım	328	2	21	14.30	4.63
SBTÖ-Çaresiz Yaklaşım	328	0	24	12.25	4.25
SBTÖ-Boyun Eğici Yaklaşım	328	0	18	7.68	3.65
SBTÖ-İyimser Yaklaşım	328	1	15	9.49	3.15
SBTÖ-Sosyal Destek Arama Yaklaşımı	328	0	12	7.34	2.30

Tablo 2. *AIŞBÖÖ, OEÖ ve SBTÖ Alt Boyutlarına İlişkin Puanlar Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	AIŞBÖ	KGY	ÇY	BEY	İY	SDAY	TSSB
AIŞBÖ	-						
KGY	.59**						
ÇY	-.19**	-.03					
BEY	-.12*	-.11*	.46**				
İY	.55**	.74**	.008	.05			
SDAY	.26**	.46**	.25**	.16**	.42**		
TSSB	-.38**	-.05	.34	.21**	-.07	.13*	-

Not: AIŞBÖÖ=Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği, KGY=Kendine Güvenli Yaklaşım, ÇY=Çaresiz Yaklaşım, BEY=Boyun Eğici Yaklaşım, İY=İyimser Yaklaşım, SDAY=Sosyal Destek Arama Yaklaşımı, TSSB= Travma Sonrası Stres Belirtileri Düzeyi

* $p < .05$, ** $p < .001$

Diğer yandan kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım ve sosyal destek arama yaklaşımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca boyun eğici yaklaşım ve çaresiz yaklaşım arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği Puanlarının Yordanmasına İlişkin Bulgular

Bağımlı değişken olan aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliğinin TSSB belirtileri düzeyi ve stresle başa çıkma alt boyutları tarafından yordanmasına ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 3 ve 4’ te görüldüğü gibi, aile içi şiddete maruz kalan kadınların başa çıkma özyeterliği puanlarının yordanmasına ilişkin uygulanan aşamalı

Tablo 3. *SBTÖ Alt Boyutlarının ve TSSB Belirtileri Düzeyinin AIŞBÖÖ Puanlarını Yordamasına İlişkin R ve R² Değişimi*

DEĞİŞKEN N=328	Çoklu R	R ²	R ² Değişim	F Değişimi	sd1	sd2	F Değişim p
KGY	.587	.344	.344	171.189	1	326	.000
TSSB	.682	.465	.121	73.312	1	325	.000
İY	.700	.490	.025	16.099	1	324	.000

Not: KGY=Kendine Güvenli Yaklaşım; TSSB=Travma Sonrası Stres Bozukluğu Belirtileri Düzeyi; İY=İyimser Yaklaşım

Tablo 4. SBTÖ Alt Boyutlarının ve TSSB Belirtileri Düzeyinin AİŞBÖÖ Puanlarını Yordamasına İlişkin B, Beta Değerleri ve Anlamlılık Düzeyi

DEĞİŞKEN	B	Sdt Hata	Beta	T	p
(Sabit)	15.219	3.980		3.824	0.000
KGY	3.463	0.265	0.587	13.084	0.000
(Sabit)	47.324	5.198		9.104	0.000
KGY	3.361	0.240	0.569	14.018	0.000
TSSB	-0.677	0.079	-0.348	-8.562	0.000
(Sabit)	41.903	5.258		7.969	0.000
KGY	2.342	0.346	0.397	6.776	0.000
TSSB	-0.663	0.077	-0.341	-8.568	0.000
İY	2.039	0.508	0.235	4.012	0.000

Not: KGY=Kendine Güvenli Yaklaşım; TSSB =TSSB Belirtileri Düzeyi; İY=İyimser Yaklaşım

çoklu regresyon analizi üç adımda tamamlanmıştır. Analiz sonucunda, kendine güvenli yaklaşım, TSSB belirtileri düzeyi ve iyimser yaklaşım değişkenleri anlamlı yordayıcılar olarak bulunmuştur.

Birinci aşamada, aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği puanının en iyi yordayıcısı olarak stresle başa çıkma ölçeği'nin alt boyutu olan kendine güvenli yaklaşım modele dahil edilmiş ve toplam varyansın % 34'ünü açıklamıştır. Tek bir bağımsız değişkenin bulunduğu birinci model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kendine güvenli yaklaşım değişkeni ile aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği arasındaki ikili korelasyon pozitif yönde ve anlamlı bulunmuştur ($R=0,587$, $R^2=0,344$, $F=171,189$, $p < .05$).

İkinci aşamada, kendine güvenli yaklaşımın bulunduğu modele TSSB belirtileri düzeyi değişkeni dahil edilmiştir. TSSB belirtileri düzeyi değişkeni tek başına bağımlı değişkendir toplam varyansın % 12'sini açıklamakta olup iki değişken birlikte toplam varyansın % 46'sını açıklamıştır. İki bağımsız değişkenin bulunduğu ikinci model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TSSB belirtileri düzeyi değişkeni ile aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği arasındaki ikili korelasyon negatif yönde ve anlamlı bulunmuştur ($R=0,682$, $R^2=0,465$, $F=73,312$, $p < .05$).

Üçüncü aşamada, kendine güvenli yaklaşımın ve TSSB belirtileri düzeyinin bulunduğu modele iyimser yaklaşım değişkeni dahil edilmiştir. Bu değişken tek başına bağımlı değişkendir toplam varyansın % 2,5'ünü açıklamakta olup üç değişken birlikte toplam varyansın % 49'ünü açıklamıştır. Üç bağımsız değişkenin bulunduğu üçüncü model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İyimser yaklaşım değişkeni ile aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği arasındaki ikili korelasyon pozitif yönde ve anlamlı bulunmuştur ($R=0,700$, $R^2=0,490$, $F=16.099$, $p < .05$).

Özetle, stresle başa çıkma tarzlarının alt boyutları olan kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım ve ayrıca TSSB belirtileri düzeyi değişkenlerinin aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği puanlarındaki toplam varyansın % 49'unu açıkladığı görülmüştür.

Tartışma

Bu araştırma, aile içi şiddete maruz kalan kadınların stresle başa çıkma tarzları ölçeği alt boyutları olan kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım, çaresiz yaklaşım, sosyal destek arama yaklaşımı ve TSSB belirtileri düzeyi değişkenlerinin aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliklerini ne ölçüde yordadığını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Bulgular incelendiğinde, aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliği puanlarının en anlamlı yordayıcısının Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği'nin alt boyutu olan kendine güvenli yaklaşım puanlarının olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bu bulgu, Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham, (2004), Özer ve Bandura (1990), tarafından yapılan araştırmaların bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Diğer yandan farklı tür travmatik yaşantılarla başa çıkma özyeterliği ile aktif stresle başa çıkma tarzları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu, Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham, (2004), Benight ve Harper, (2002); Benight, Ironson ve Durham, (2004), Benight ve Bandura, (2004); Cieslak, Benight ve Caden, (2008); Dahlbeck ve Lightsey, (2008), Singh ve Bussey (2009), Sümer, Karancı, Berument ve Güneş, (2005), tarafından yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Araştırmanın bu sonucunun, şiddete maruz kalan kadının güçlü içsel kaynaklara sahip olması ve buna bağlı olarak yaşadığı travma karşısında etkili başa çıkma tarzlarını seçebilme ve bunları kullanabilmesiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliğinin ikinci sıradaki anlamlı yordayıcısının TSSB belirtileri olduğu görülmüştür. Literatürde birçok araştırma sonucu aile içi şiddete maruz kalan birçok kadının TSSB belirtilerini yaşadığını göstermektedir (Benight ve Bandura, 2004; Cieslak, Benight ve Caden, 2008; Clements, Sabourin ve Spiby, 2004; Damka, 2009; Dişçigil, 2003; Perez ve Castano, 2005; Yeniocak, 2011). Diğer yandan, şiddet mağduru kadınların önceden yaşadığı travmatik yaşantıların yanı sıra suçluluk, inkar ve kaçınma gibi işlevsel olmayan başa çıkma tarzı ve çözülme semptomlarıyla ilişkisi olan negatif bilişsel şemaların varlığının da bu kadınlarda TSSB belirtilerinin görülmesine katkıda bulunabileceği belirtilmektedir (Foa, Cascardi, Zoellner ve Feeny, 2000). Son dönemlerde yapılan çalışmalarda şiddete maruz kalan kadınlarda TSSB belirtilerinin kişisel olarak incelendiği görülmektedir (Benight, Ironson ve Durham, 2004; Foa, Cascardi, Zoellner ve Feeny, 2000). Bunun nedeni ise bazı şiddet mağduru kadınların TSSB belirtilerini daha az yaşamaları ya da hiç yaşamamaları olarak açıklanmaktadır (Waldrop ve Resick, 2004). Buna bağlı olarak bazı araştırmalar, TSSB'nun şiddeti üzerinde kişisel kaynakların önemli etkisi olduğunu göstermiştir (Kemp, Green, Hovanitz ve Rawlings, 1995; Waldrop ve Resick, 2004). Bu kişisel kaynaklardan biri olan başa çıkma özyeterliliği'nin travmatik stresle başa çıkmada önemli bir değişken olduğu ortaya koymuştur (Benight ve Harper, 2002; Benight ve Bandura, 2004; Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham, 2004; Johnson ve Benight, 2003). Bu araştırmada elde edilen TSSB düzeyinin aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliğinin anlamlı yordayıcısı olduğu sonucu, şiddet mağduru kadının yaşadığı önceki travmatik yaşantılar ve sahip olduğu negatif bilişsel şemaların varlığı nedeniyle stresle başa çıkmada etkili yollar yerine kaçınma ve inkar gibi etkisiz stresle başa çıkma tarzlarını seçmesi, bunları kullanması ve buna bağlı olarak başa çıkma konusunda yeterli kişisel kaynağa sahip olmaması ile ilişkilendirilebilir.

Bu araştırmada aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği puanlarının üçüncü sıradaki anlamlı yordayıcısı olarak iyimser yaklaşım olarak bulunmuştur. Bu bulgu, Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham (2004) tarafından yapılan araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Diğer yandan Benight, Ironson ve Durham (2004), Hulberti ve Morison (2006), Karademas (2006) ve Sümer, Karancı, Berument ve Güneş (2005) tarafından yapılan araştırma bulguları farklı türde travmalarla başa çıkmada iyimser yaklaşımı kullanan bireylerin

başa çıkma özyeterlilik düzeylerinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu anlamda, araştırma kapsamında elde edilen iyimser yaklaşımın aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliğinin anlamlı yordayıcısı bulgusunun önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada stresle başa çıkma tarzlarından çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım ve sosyal destek arama yaklaşımı değişkenlerinin aile içi şiddete maruz kalan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği puanlarını yordamadığı görülmüştür. Literatürde etkili olmayan başa çıkma tarzları ile başa çıkma özyeterliliği arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğunu gösteren araştırma sonuçları vardır. Benight, Harding-Taylor, Midboe ve Durham (2004), Dahlbeck ve Lightsey (2008), Kraij, Garnefski ve Maes (2002), Levin ve Ilgen (2007) tarafından yapılan araştırmaların bulguları bu araştırmalara örnek olarak gösterilebilir. Bu anlamda araştırmanın bu sonuçları literatürdeki diğer araştırma bulgularıyla paralel bulunmamıştır. Bu bulgunun ülkemizde aile içi şiddet konusunda mücadelenin çok eski bir geçmişinin olmaması, çaresiz ve boyun eğici yaklaşımın kültürel bir özellik olabileceği, kadının psikolojik durumunun ve şiddet konusunda destek sistemlerine ilişkin güvensizliğinin bir yansıması olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, ülkemizde bu konuda başka bir araştırma yapılmamış olduğu göz önünde bulundurulmalı ve bu sonucu destekleyen ya da desteklemeyen yeni araştırma bulgularına ihtiyaç olduğu unutulmamalıdır.

Bu araştırmadan elde edilen diğer bulgu ise stresle başa çıkma tarzlarından sosyal destek arama yaklaşımı'nın aile içi şiddete maruz kalan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği'nin anlamlı yordayıcısı olmadığı sonucudur. Bu bulguya paralel olan tek bulgu Benight, Taylor, Midboe ve Durham (2004) tarafından yapılan çalışmadır. Araştırmanın bu bulgusunun Benight, Taylor, Midboe ve Durham'ın (2004) çalışmasıyla paralellik gösteriyor olması kendilerinin de belirttiği gibi ölçeğin kişilerarası değil, kişisel nitelikleri ölçer nitelikte olmasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Bu bulguyu değerlendirirken, şiddete maruz kalan kadınların sahip oldukları olumsuz bilişsel şemalar sonucu etkili başa çıkma yollarını kullanamamaları, toplumun şiddet karşısında sessiz kalma eğilimi, resmi kaynaklara güvensizlik gibi bireysel ve toplumsal nedenlerden dolayı yaşadıkları şiddet karşısında sosyal destek arama konusunda çekimser kaldıkları göze çarpmıştır. Bu durumun araştırma sonuçlarına yansımış olabileceği gibi, bu konuda ülkemizde yeterli sayıda araştırma yapılmamış olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Buna bağlı olarak, yeni araştırma bulgularının elde edilmesinin bu konudaki

literatürü ve tartışmayı daha zenginleştirebileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada ele alınan kendine güvenli yaklaşım, TSSB belirtileri düzeyi ve iyimser yaklaşım değişkenlerinin aile içi şiddete maruz kalan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği düzeylerini yordayarak, aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği puanlarındaki varyansın % 49'unu açıklamış olmaları, aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliğinin % 51'lik bir bölümünün hala açıklanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bundan sonra yapılan çalışmalarda aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliğinin çeşitli değişkenlerle ilişkisini inceleyen çalışmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın diğer bulgularına bakıldığında, etkili olmayan /pasif stresle başa çıkma tarzlarından olan çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliğinin anlamlı yordayıcıları olmadığı görülmektedir. Buna karşın literatürde yapılmış olan çalışmalara bakıldığında etkili olmayan/pasif başa çıkma tarzlarıyla başa çıkma özyeterliliği arasında negatif ve anlamlı bir ilişki

bulunduğu dikkati çekmektedir. Araştırmadan elde edilen bu bulgunun yapılacak olan diğer araştırmalar tarafından desteklenip desteklenmeyeceğinin ortaya çıkarılabilmesi için stresle başa çıkma tarzlarının alt boyutlarının başa çıkma özyeterliliği ile ilişkisini inceleyen araştırmaların yapılmasının literatür açısından yararlı olabileceği öngörülmektedir.

Bu çalışmanın örneklemini aile içi şiddet nedeniyle çeşitli kurumlara başvuran kadınlar oluşturmaktadır. Buna karşın aile içi şiddet mağduru olup bu kurumlardan destek isteyemeyen birçok kadın olduğu bilinmektedir. Ayrıca bu kadınların yaşadıkları şiddetle nasıl başa çıktıklarına dair yeterli bilgi mevcut değildir. Bu nedenle, yapılacak olan çalışmalarda şiddet mağduru olup çeşitli kurumlara başvurmayan kadınlara da ulaşılmasının aile içi şiddet konusunda daha fazla ve bütüncül bilgi edinilmesini sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte, şiddet nedeniyle çeşitli kurumlara başvuran ve başvurmayan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliğini inceleyen karşılaştırmalı araştırmaların yapılmasının aile içi şiddet literatürünü önemli ölçüde zenginleştireceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Altınay, A.G. & Arat, Y. (2008). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*, (2.baskı). İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Babu, B.V.& Kar, S.K. (2009). Domestic violence against women in eastern India: A population-based study on prevalence and related issues. *BMC Public Health*, 9, 129
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28, 117-148.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy. *Harvard Mental Health Letter*, 13, 4-6.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1997). *Aile içinde ve toplumsal alanda şiddet*. Ağustos 2009'da elde <http://www.aile.gov.tr/> 'den elde edildi.
- Benight, C.C. & Harper, M.L. (2002). Coping self-efficacy perceptions as a mediator between acute stress response and long-term distress following natural disasters. *Journal of Traumatic Stress*, 15, 177-186.
- Benight, C.C. & Bandura, A. (2004). Social cognitive theory of posttraumatic recovery: the role perceived self-efficacy. *Behaviour Research and Therapy*, 42, 1129-1148.
- Benight, C.C., Harding-Taylor, A.S., Midboe, A.M. & Durham, R.L. (2004). Development and psychometric validation of a domestic violence coping self-efficacy measure (DV-CSE). *Journal of Traumatic Stress*, 17, 505-508.
- Benight, C.C., Ironson, G. & Durham, R.L. (2004). Psychometric properties of hurricane coping self-efficacy measure. *Journal of Traumatic Stress*, 12, 379-386.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Birleşmiş Milletler (2008). *Birleşmiş Milletler kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi bildirgesi*. Ağustos 2010'da <http://www.bmkadinhaklari.org> dan elde edildi.
- Calvete, E., Estevez, A. & Corral, S. (2007). Posttraumatic stress disorder and its relationship with negative cognitive schemas in battered women. *Psicothema*, 19, 446-451.
- Cieslak, R., Benight, C.C. & Caden, L.V. (2008). Coping self-efficacy mediate the effect of negatif cognitions on posttraumatic distress. *Journal of Behaviour Research and Therapy*, 46, 788-798.
- Clements, C.M., Sabourin, C.M. & Spiby, L. (2004). Dysphoria and hopelessness following battering: the role of perceived control, coping and self-esteem. *Journal of Family Violence*, 19, 25-36.
- Çorapçıoğlu, A., Yargıç, İ., Geyran, P. & Kocabaşoğlu, N. (2006). Olayların etkisi ölçeği (IES-R) Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliği, *New/Yeni Symposium Journal*, 44, 14-22.

- Dahlbeck, D.T. & Lightsey, O.R. (2008). Generalized self-efficacy, coping, and self-esteem as predictors of psychological adjustment among children with disabilities or chronic illnesses. *Children's Health Care*, 37, 293-315.
- Damka, Z. (2009). *Sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınlar: anksiyete duyarlılığı, travmaya bağlı suçluluk, travma sonrası stres bozukluğu ve psikolojik belirtiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Damka, Z. & Kışlak, Ş. (2011). Şiddet mağduru kadınlar: Sığınma evlerinde bir ruh sağlığı incelemesi. *Kadın/ Women* 2000, 10, 1-26.
- Dişçigil, A.G. (2003). *Aile içi şiddet gören kadınlarda psikiyatrik bozukluklar: bir psikiyatri polikliniği örnekleme*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, İstanbul
- Ekizceleroğlu, R. & Zeyrekli, S. (2007). Türkiye'de kadına yönelik şiddetin nedenleri ve sonuçları. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 2, 64-71.
- Foa, E.B., Cascardi, M. Zoellner, L.A. & Feeny, N.C. (2000). Psychological and environmental factors associated with partner violence. *Trauma, Violence ve Abuse*, 1, 67-91.
- Gürdil, G. (2007). *Üniversite öğrencilerinde travma yaşantısı, stresle başa çıkma tarzları ve iç-dış kontrol odağı inancı ile riskli alkol kullanımı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hulberti, N.J. & Morrison, V.L. (2006). A preliminary study into stress in palliative care: optimism, self efficacy and social support. *Psychology, Health ve Medicine*, 11, 246-255
- Humphreys, J., Lee, K., Neylan, T. & Marmar, C. (2001). Psychological and physical distress of sheltered battered women. *Health Care for Women International*, 24, 137-152.
- Johnson, L.E. & Benight, C.C. (2003). Effects of trauma-focused research on recent domestic violence survivors. *Journal of Traumatic Stress*, 16, 567-571.
- Jöreskog, K.G. & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural Equation Modeling with the SIMPLIS Command Language*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Karademas, E. (2006). Self-efficacy, social support and well-being: The mediating role of optimism. *Personality ve Individual Differences*, 40, 1281-1290.
- Kemp, A., Green, B., Hovanitz, C. & Rawlings, E. (1995). Incidence and correlates of PTSD in battered women: shelter and community samples. *Journal of Interpersonal Violence*, 4, 137-148.
- Korkut-Owen, F. & Owen, W. (2008). *Kadına yönelik aile içi şiddet*. Temmuz 2009'da <http://www.aileicisiddet.net/> 'den elde edildi.
- Kraij, V., Garnefski, N. & Maes, S. (2002). The joint effects of stress, coping and coping resources on depressive symptoms in the elderly. *Anxiety, Stress and Coping*, 15, 163-177.
- KSGM (2008). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*, Temmuz 2009'da <http://ksigm.gov>. 'dan elde edildi.
- Levin, C. & Ilgen, M. (2007). Avoidance coping strategies moderate the relationship between self-efficacy and 5 year alcohol treatment outcomes. *Psychology of Addictive Behaviors*, 21, 108-113.
- Özer, E.M. & Bandura, A. (1990). Mechanism governing empowerment effects: A self analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 472-486.
- Perez, I.R. & Castano, J.P. (2005). Intimate partner violence and mental health consequences in women attending family practice in Spain. *Psychomatic Medicine*, 67, 791-797.
- Rees, T. & Freeman, P. (2009). Social support moderate the relationship between stressors and task performance through self-efficacy. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 28, 244-263.
- Scheier, M.F. & Carver, C.S. (1992). Effects of optimism on psychological and physical well-being: theoretical overview and empirical update. *Cognitive Therapy and Research*, 16, 201-228.
- Shen, Y.E. (2009). Relationships between self-efficacy, social support and stress coping strategies in Chinese primary and secondary school teachers. *Stress and Health*, 25, 129-138.
- Singh, P. & Bussey, K. (2009). The development of a peer aggression coping self-efficacy scale for adolescents. *British Journal of Developmental Psychology*, 27, 971-992.
- Sümer, N., Karancı, A.N., Berument, S. & Günes, H. (2005). Personal resources, coping self-efficacy, and quake exposure as predictors of psychological distress following the 1999 earthquake in Turkey. *Journal of Traumatic Stress*, 18, 331-342.
- Şahin, N.H. & Durak, A. (1995). Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği: Üniversite öğrencileri için uyarlanması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10, 56-73.
- Şimşek, Ö.F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve Lisrel uygulamaları*, Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Tortamış, B. (2009). *Sığınma evinde kalan kadınlarda şiddet öyküsü açısından travma sonrası stres bozukluğu, benlik saygısı, beden algısının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türküm, S.A. (1999). *Stresle başa çıkma ve iyimserlik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ulu, S. (2003). *Aile içi şiddete ilişkin tutumlar: Bireysel ve duruma özgü faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Uysal A. (2006). Aile içi şiddet. *Aile içi şiddet aile okulu eğitim kitabı*, Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, Yerel Projelere Destek Programı, /2/İzmir 1/Yayın No 2, 29-35.
- Vachher, A. S.& Sharma, A. K. (2010). Domestic violence against women and their mental health status in a colony in Delhi. *Indian Journal of Community Medicine*, 35, 403-405.
- Waldrop, A.E.& Resick, P.A. (2004). Coping among female victims of domestic violence. *Journal of Family Violence*, 19, 291-302.
- WHO (2002). *World report on violence and health*. Geneva, Word Health Organization.
- WHO (2005). *Multi-country study on women's health and domestic violence against women: summary report of initial results on prevalence, health outcomes and women's response*. Geneva. World Health Organization.
- Woods, S.J. (2005). Intimate partner violence and post-traumatic stres disorder symptoms in women, *Journal of Interpersonal Violence*, 20, 394-402.
- Yanikkerem, E., Kavlak, O.& Sevil, Ü. (2007). Şiddetin kadın sağlığına etkileri ve sağlık çalışanlarının rolü. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 2, 32-47.
- Yeniocak, N. (2011). *Şiddet bağlamında incelenen üç kadın grubunun başa çıkma biçimleri ve bu bağlamda çocuklarında algıladıkları sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara

Extended Summary

Domestic Violence Coping Self Efficacy of Women Who Were Victimized by Domestic Violence

Orkide AKPINAR

Violence against women in the family is a type of violence that appears in a continuing relationship regardless of whether the spouses are married (Uysal, 2006). It has been observed by the quantitative research conducted around the world since the 1970s that domestic violence against women comprised the most widespread field of study Altınay and Arat, 2008; Ulu, 2003). However, research carried out on this subject has a history of about 20 years (Altınay and Arat, 2008; Ekizceleroğlu & Zeyrekli, 2007;). According to the National Research Domestic Violence Against Women in Turkey (2008) results, it has been established that 39 % of married women countrywide were exposed to physical violence, 15 % to sexual violence, 42 % to physical or sexual violence, and 44 % were exposed to emotional violence by their spouses or person(s) they were living with at any period of their lives. However, although the physical effects of violence on women are concrete, it is also commonly known that it has consequences that concern the mental health of women and are invisible to the eye (Yanikerem, Kavlak & Sevil, 2007). Accordingly, depression, high levels of anxiety, suicidal thoughts, psychosomatic diseases, and post-traumatic stress disorder (PTSD) may frequently be observed in women that were subjected to violence. (Cieslak, Benight & Caden, 2008; Clements, Sabourin & Spiby, 2004; Damka, 2009; Dişçigil, 2003; Korkut-Owen & Owen, 2008; Perez & Castano, 2005).

The domestic violence coping self-efficacy concept suggested by Benight, Harding-Taylor, Midboe and Durham (2004) was defined as the perception of women of how to deal with trauma following the violence during the post-traumatic recuperation and a positive correlation was established between this concept and optimism, effective coping style, and psychological wellness, and in contrast, a negative correlation was established with trauma-related stress, negative mood, and giving up coping (Benight, Harding-Taylor, Midboe & Durham, 2004).

This study seeks answers to the question whether the self-confident approach, optimistic approach, helpless approach, subserviant approach, or social support seeking approach that are among the ways of coping with stress and post-traumatic stress symptom levels are the meaningful precursors of domestic violence coping self-efficacy in women exposed to domestic violence.

Method

Participants

The data of the research was collected from women who were residing in women's guesthouses that are subsidiaries of the Social Services and Children Protection Institution of the Turkish Republic Prime Ministry in Turkey, some Municipality Women's Centers, psychiatric centers located in two hospitals in İzmir and Psychological Counseling and Guidance Services of five Primary School in İzmir due to domestic violence, and volunteered to be included in the study. Consequently, sampling of the research consisted of 328 women exposed to one or several types of domestic violence.

Instruments and Procedure

The Domestic Violence Coping Self Efficacy scale developed by Benight, Harding-Taylor, Midboe, and Durham (2004) and adopted to Turkish by the researcher, the Impact of Event Scale developed by Weis and Marmar (1997), the Ways of Coping Inventory developed by Lazarus and Folkman (1980), and the Personal Information Form created by the researcher have been used to collect the data. These scales and personal information forms were applied on women who inquired to various institutions for the reason of domestic violence.

Results and Discussion

This research examined the prediction power of domestic violence coping self-efficacy of such variables as self-confident approach, optimistic

approach, helpless approach, subservient approach, social support seeking approach that are sub-dimensions of the ways of coping inventory, and the PTSD symptoms level of women exposed to domestic violence. When the findings of the research were examined, it was observed that multiple regression analysis results concerning the prediction of the domestic violence coping self-efficacy scores of women who were exposed to domestic violence were completed in three stages. In other words, three of the variables discussed within the scope of the research managed to get into analysis. As a result of the conducted analysis, it was established that the self-confident approach, PTSD symptoms level, and optimistic approach variables were significant predictors of domestic violence coping self-efficacy levels of women exposed to domestic violence and accounted for 49 % of the total variance in domestic violence coping self-efficacy scores. When variables were tackled individually, it was observed that the self-confident approach predicted 34 % of the variance in domestic violence self-

efficacy scores followed by PTSD symptoms level with 12 % and optimistic approach with 2.5 %. On the other hand, it was found in the research that the helpless approach, sub-serviant approach, and social support seeking approach variables that are the sub-dimensions of the ways of coping inventory were not significant predictors of domestic violence coping self-efficacy levels of women exposed to domestic violence. In literature, there are some research results demonstrating that the self-confident approach, optimistic approach, and PTSD symptoms variables that are among the stress coping styles predict coping self-efficacy. However, a parallelism with literature was not established as a result of the fact that the helpless approach, sub-serviant approach, and social support seeking approach did not predict domestic violence coping self-efficacy. It must be borne in mind that, while findings are interpreted, this research is the first and the only research studying coping self-efficacy of women who are victims of domestic violence, and it is believed that new research would enrich the literature and the discussion on this issue.